

Ziguenar-tragedien /

Nilsson, Nils Gerhard Laurentius,

59 C Br.

NILSSON, N. G. L.

Ex A

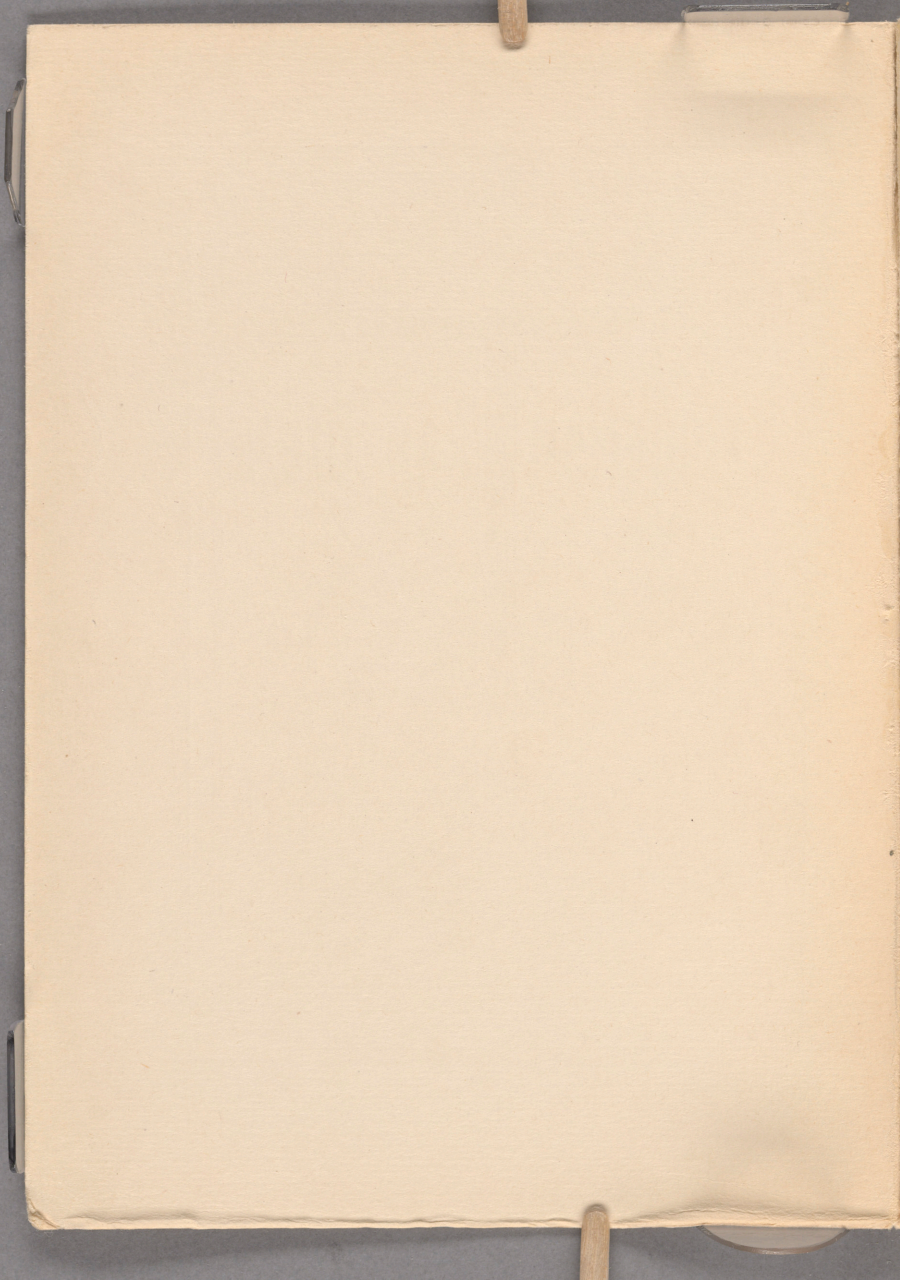
Roman
Lit
(Pr)
o

ZIGUENAR- RAGEDIEN

AF TRE ROSOR

Sthlin
1964

ZIGUENAR-
TRAGEDIEN

AF
TRE ROSOR.

STOCKHOLM
IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI

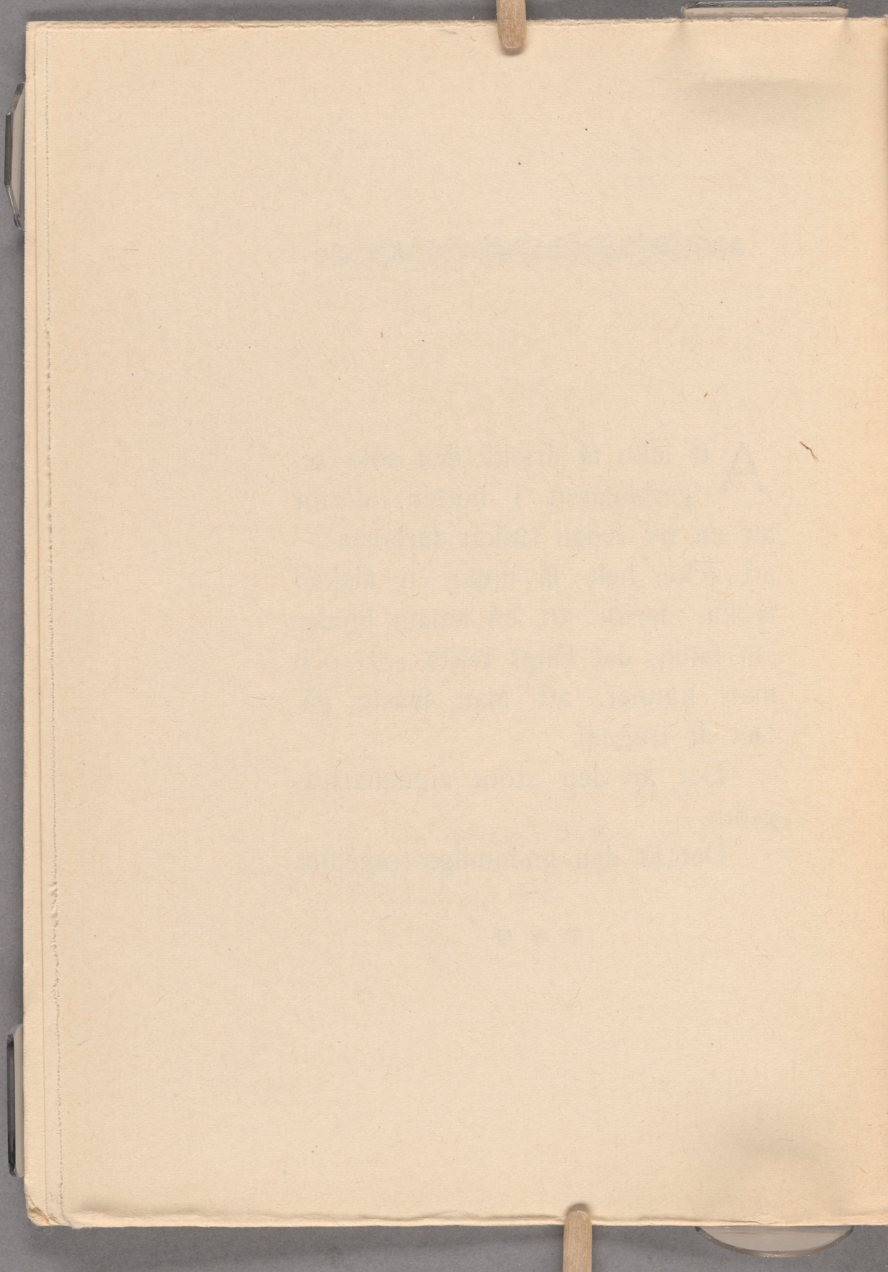

Att icke få dricka den söta segerbägaren i botten, därför att en ny redan vinkar därborta — att icke helt få njuta en älskad lycka, därför att en annan bjuder sin famn, där långt borta — och man känner, att man måste gå. Det är tragedi.

Det är den stora ziguenartragedin.

Det är den gudomliga tragedin.

KROTON,

GREKEN.

FROST

Då lefde Kroton, athenaren, kallad Hyperratumos, den mycket lättsinnige, eller stundom Kroton Dåren.

Det sägs om honom, att han var pervers i Eros. Det sägs, att han fann vällust i att gissla vackra kvinnors hvita skinn, men en häftigare i att låta unga flickor piska hans egna blottade lår med smidiga spön. Och man berättar, att han för att få bada i smärtornas väl-

lust i sitt tjugonde år förklädt sig till jungfru och låtit sälja sig som slafvinna till Eleia, drottning i det fjerran Lycien, om hvars skönhet och grymhet han hört talas af sjöfarande från Rhodos. Och att han länge varit kammartärna hos henne i Myra. Och att då Eleia en gång i vredesmod hade gisslat honom längre och hårdare än vanligt, han hade våldtagit henne, då hon gaf honom lös igen, hvarvid hon fattat stort behag för honom. Och att de älskade tillsamman i två år, förkofrande hvarandra i Afrodyts konst.

Det sägs också, att han var

den skönaste af greker, och den rikaste, och en ättling af Athens gamla konungar.

En gång spred sig också i Athen ett rykte, att Kroton fått begärelse till sina förfäders tron, och att han samlade krigsfolk vid sina landtgårdar. Men i hela den stora staden fanns tyvärr ingen, som var nog okänslig för löjet att i en sådan sak våga inför areopagen uppträda som anklagare mot Kroton Hyperratumos.

Helt kort därefter dog Kroton. En afton, då han på väg till Athen red längs den del af Atticas kust, som vetter mot Euboea, föll hans

ögon på en flicka, som stod naken på en klipphäll nere vid stranden. Då Kroton red emot henne, kastade hon sig i vattnet och sam ut i hafvet. Men han dref hästen efter henne och nådde henne till sist, och hållande henne fast vid det utlösta håret vände han tillbaka mot land. Då, berättar man, sjönk plötsligt den thraciska hingsten under honom, och alla tre drogos ned i djupet och försvunno. — Underligt kan det väl tyckas, att ett landtligt flickebarn, som ville bada sina välskapade lemmar i Aegeias blåa vågor, kunde komma den verlds-erfarne Kroton att vika af från sin

väg. Dock såg han henne väl på ganska långt håll, och det är ju sannolikt, att den nedgående solens purpurstrålar gaf en sällsamt rosig glans åt hennes unga hull, i synnerhet om hon förut varit i vatten. Men fanns där någon, som på allvar hyst fruktan för Kroton för statens skull, var han utan tvifvel förvissad, att den kyska Pallas själf blottat sin gudomliga kropp för att rädda sitt kära Athen ur hyperratumistiska vådor. —

Då lefde i Athen också Praxiteles, som likt ingen förstått att forma den pariska marmorn. Den store bildhuggaren var en vän af

den sköne Kroton och visste, att i hela Athen fanns ingen, som så fint som denne förstod konsten. Också lär Praxiteles haft honom till förebild, då han en gång formade Phoibos Apollo. Icke så, att hans vän stått för honom, medan han arbetade, ty vänskapen hade en ganska snar gräns för Kroton, men så, att han tillåtit Praxiteles att dagligen vara hos sig vid badet, till dess hans gestalt stod så klar för denne, att han kunde återgifva den i leran. —

Då Kroton en dag kom för att besöka sin vän, fann han honom i hänryckning framför en nyss full-

bordad bild af Afrodyt af underbar skönhet. Praxiteles hade tänkt sig henne i det ögonblick, då hon en solig morgon naken steg upp ur hafvet och beträdde det fagra Cyperns strand. Den ena foten beröres ännu af vågorna. Leende, gladt och huldrikt, med venstra handen skuggande de fuktigt glansiga ögonen, medan den högra fattar om det upplösta gyllene håret, som för att befria det från vattnet, blickar hon nyfiket ut öfver det rike, som hon nu går att för evärdeliga tider styra med oinskränkt herrskaremakt. Fint gå färgerna i hvarandra, det rosigt skära i mar-

morns bländande hvita. Hon tyckes glänsa af vatten och sol, full af blod och lefvande lif.

»Mycket fröjdar det mig,» säger Praxiteles, »att du blef den förste jag fick visa mitt yppersta verk. Redan i morgon föres hon upp på Akropolis.»

Länge står Kroton tyst och betraktar Afrodyt. Så säger han omsider

»Aldrig har jag sett höghet och behag i innerligare förening. Hur man känner, att hon har Eros i sitt följe! Sannerligen är detta formen för den allsmåktiga kärleken. — Och det förundrar mig, att hon

likvisst icke fullt behagar dig, Praxiteles.»

»Behagar hon mig icke,» säger Praxiteles. »Aldrig har något af mina verk så helt behagat mig!»

»Då förundrar det mig visserligen icke mindre, att du vill ställa ut henne bland folket. Knappast, tyckes det mig, skulle du då unna din bästa vän att skåda henne, än mindre stadens pöbel. — Guldets kan icke fresta dig, ty du är ju rik nog. Och ej heller längre äran. Har icke ditt rykte gått öfver hela världen, redan för längesedan fördunklande Pheidias'. Hafva icke knidierna i stolt hänförelse tryckt den Afrodite-

bild du gaf dem, på sina mynt.
Och kom icke den dyrkade Alaïs,
om hvars kärlek furstar tigga, ända
från det aflägsna Rhodos för att
lyckliggöra dig med sin sköna kropp.
Hvem kan väl jemföras med dig!
Kan du ens förneka, att du väl
känner, att ej heller efterverlden
skall mähta amma någon, som kan
öfverglänsa dig? Säg, hvad vill du
väl mer, Praxiteles? Hvilket skäl
kan du väl bjuda, för att du skulle
nödgas blanda dig med Athens slöd-
der och hamnmännen från Peiræos
och deras illaluktande väninnor för
att få beskåda det du så gerna
ser? Nej, Praxiteles, icke på Akro-

polis, utan i ditt innersta gemak skall du ställa henne, sorgfälligt skyddad för allas blickar. Men den kvinna du älskar, skall du bädda vid hennes fot. Så skänkes dig helt visst en sällsam vällust. Och då Thanatos vinkar dig en gång, hur ljuft att få slumra in vid hennes åsyn, omskuggad af hennes hulda majestät. — Och jag ger dig ett löfte, Praxiteles, att om det är Moirernas vilja, att du före mig går till de Elyseiska fälten, skall jag skynda hit och slå i stycken din härliga Afrodyt, på det hennes gudomliga skönhet, och det bästa

af dig själf, icke må skändas af folkets blickar.»

Så talar Kroton Hyperratumos, och Praxiteles står länge eftersinnande. Och bådas blickar hänga alltjämt fast vid Afrodyt. Så säger han till slut

»Dåre, också solen vill hafva människorna att lysa för.»

»Ja visst,» svarar Kroton. »Det är den gudomliga komedin.» —

Men då han går därifrån, säger han till sig själf

»Jag har hört sägas, att man kallar mig Kroton Dåren. Och det behagar mig; eftersom man kallat den i sin enfald store Sokrates den

wise. Den fule Sokrates, fy! —
Mer i min smak var Xantippa, som
pryglade honom.» — —

Få dagar därefter kom Kroton
åter till den store konstnären. Så
förhöll det sig nämligen, att den
för sin fågring ryktbara hetären
Thaia från Korinth var kommen
till Athen som Krotons gäst, och
att han den dagen ville hålla en
stor fest för henne och därvid också
se sin vän Praxiteles.

Kroton fann honom redan i
färd med ett nytt verk, gifvande
de första formerna åt leran, och
sedan han kommit fram med sitt
förslag, svarar Praxiteles sålunda

»Sannerligen frestar du mig icke, Kroton. Ty sedan länge har det varit min önskan att träffa Thaia, om hvars underbara skönhet jag hört så mycket förtäljas. Men alltsedan min Afrodyt fullbordad ställts upp på Akropolis, lemnar mig Pallas icke mera någon ro och pockar oemotståndligt på att jag skall mejsla en bild också af henne; och det är nödvändigt, att jag formar henne, medan min känsla ännu är varm.»

»Så behagar den dig då icke längre helt, din Afrodyt?»

»Behagar den mig icke,» säger Praxiteles. »Hur den behagar mig!

Hvarje dag står jag i timmar och ser på henne.»

»Vet du, Praxiteles, då jag i dag tillsammans med Thais besåg din Afroditebild på Akropolis, stod helt nära mig en yngling, som jag på språk och dräkt skulle tro vara från Sikyon. Och jag hörde honom säga till en flicka, som han hade med sig, att en härligare Afrodyt än denna svårligen kunde tänkas, men att han lofvade henne att en gång göra en bild af Pallas Athena, som i skönhet skulle öfverträffa den.»

»Då ljög han,» säger Praxiteles uppbrusande. »Aldrig skall världen

skåda ett härligare verk. Aldrig har jag så känt skapandets väl-lust, som då jag formade henne i den våta leran. Vid Zeus, då ljög han, vore han så den gudomlige Hefaistos själf.»

»Så tänker också jag, Praxiteles. Och dock vill du nu försaka Thaisia för att själf forma en bild af Pallas. Om du också lyckas helt, hvad vinner du väl? Och om icke, skola ej dina afundsmän skadeglada skrika ut öfver Athen, att Praxiteles icke längre är den han var. Och ändock vill du nu försaka den retände Thaisia med sitt sällsamt gyl-

lene hår, som jag vet icke skall neka dig något.»

»Jag måste,» säger Praxiteles.

»Så vill jag be dig att forma henne som den snillrikt krigande Athena. Henne skulle visserligen våra fältherrar hafva godt af att se i dessa tider. — Eller hellre bara som snillets gudinna, i födandets ögonblick, sprängande fram ur Zeus hufvud, fullfärdig och bepansrad med den mot pilar hårda kopparn, strålögd och lanssvingande, med sådan kraft, att ur den väldiges hand faller en af hans ljugande blixtar — Praxiteles, du förstår, till häst, med dess bakdel ännu kvar i det rem-

nande hufvudet. — Och vid hennes sida bör du sätta Nike, tillkallad af Zeus för att kröna henne redan vid födslen, men flaxande bort med anletet förfuladt af oförståelsens fasa — hafvande tappat segerkransen i förskräckelsen, så att den fallit ned på hufvudet af en mops, som sofver på sockeln. — Men för att icke förarga de i dessa dagar retliga athenarne, bör du kanske skriva på djuret, att det hör hemma i Sparta. — Hvilket jag dock vid närmare eftersinnande anser onödigt, alldenstund utan tvivel den saken utan vidare skall tyckas klar för hvarje athenare.»

Men Praxiteles hör honom icke längre. Med glänsande ögon famnar han om leran och formar den med smidiga fingrar i långa drag.

»Och det är den gudomliga tragedien,» säger Kroton. —

Och så talar han till sig själf, medan han går att söka upp den retande Thaisia med det sällsamt gyllene håret

»Må gudarne fullfölja sitt mål, men jag mitt. — Onda makter äro de mig. Med småsinnad hätskhet förfölja de dem, som icke vilja lämpa sig för deras scen — mycket dem, som äro för allvarsamma för komedien, och mer dem, som gyckla

i tragedin. Fy! Mer i min smak äro gudinnorna.»

Och han ler ett olympiskt löje — öfver att mähta vara sig själf, och sig själf nog. — —

Länge lefde Kroton i athenarnes minne. Vare sig framförallt för det stora öfverdådet i hans lättsinne eller därför, att han, som sagdt, en gång tjenat den gudomlige Apollo till förebild. Filosofer af Epikurs skola nämna honom ofta i sina skrifter, kallande honom den vise Kroton. —

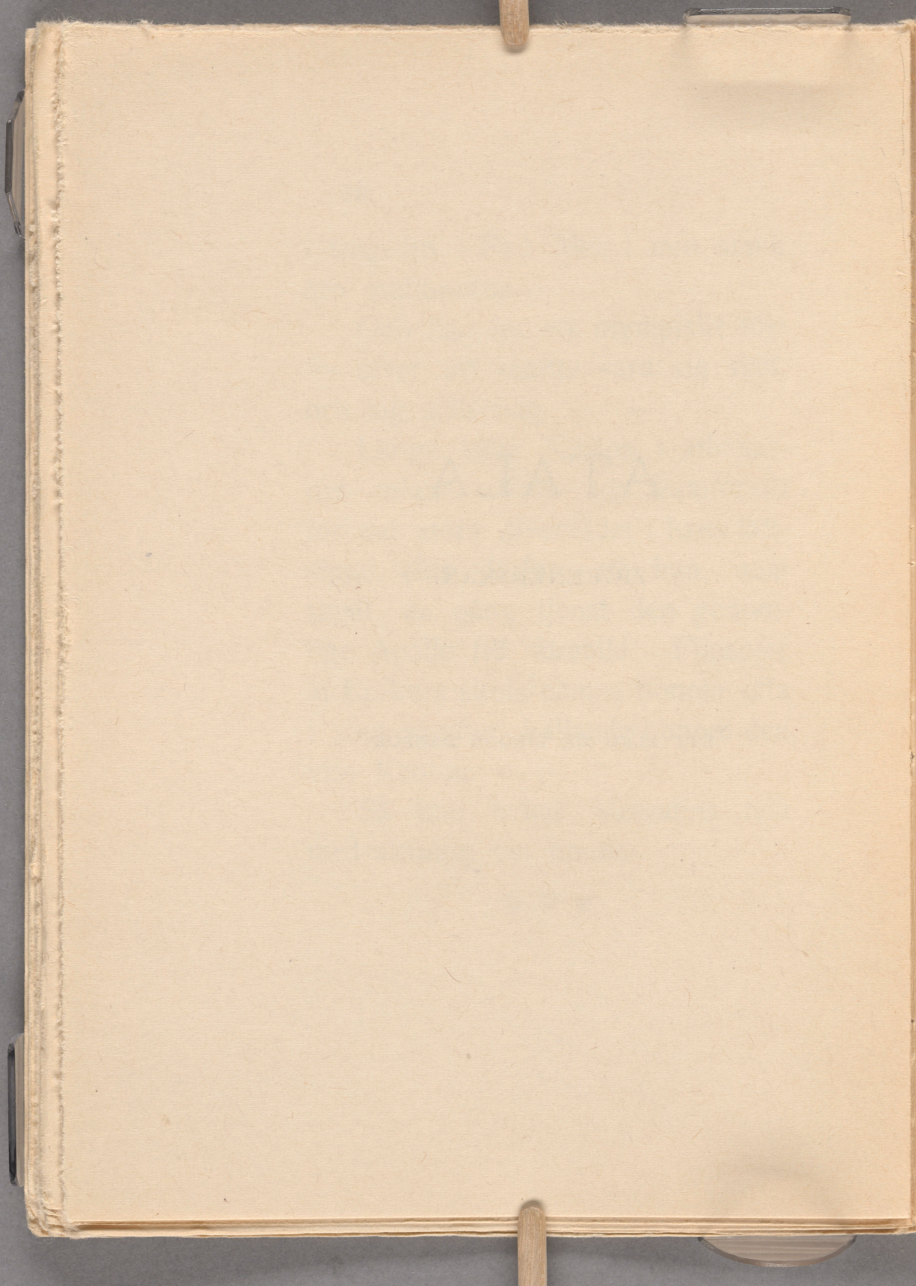
Så kan också Messalina tala med aktning om honom.

ATALA,

ZIGUENERSKAN.

ETT BLAD UR BIRONS DAGBOK.

Sköna dam, kanske har Ni icke
hört om Biron — om Charles
de Gontaut, hertig af Biron och
marskalk af Frankrike?

Så är jag glad att kunna göra
Er lyckligare, vackra flicka. —

Det är han, som kallats Fulmen
Galliæ — Frankrikes blix.

Det är också han, om hvilken
man berättar, att han som yngling
svurit, att hans bålda hufvud skulle
falla för bödelns svärd eller sitta
på landets mynt — och som grå-

hårig fyllde sin ed, en disig juli-morgon, på Bastiljens fängelsegård.

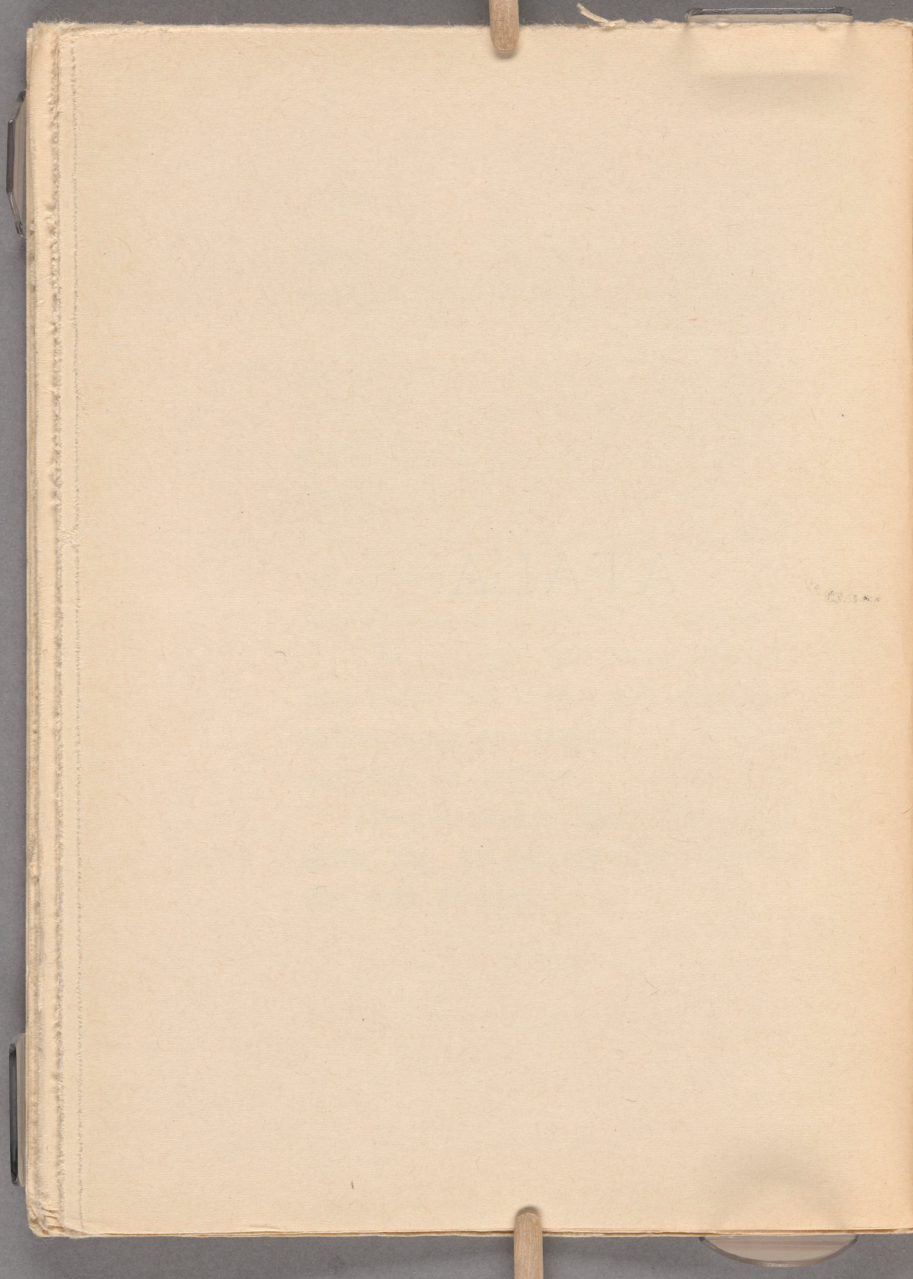
Och det var den mannen, som då Henrik af Navarra, strax efter att hafva bestigit Frankrikes tron, bad honom komma fram med de många önskningsar, som det var hans rätt att hafva, svarar så, med ett sitt egna leende, stolt och litet försmädligt och mycket öfverlägset

»Sire, i hela Ert stora rike är nog Biron den ende, som blott behöfver hysa en önskan — att lyckan blef en kvinna.» —

Mycket vackra flicka, att veta detta, säg, är det väl icke nog för den som är klok. —

ATALA.

A tala! — —
Hvad är en kvinna för
de Gontaut — en kvinna i solens
ljus!

Fager syns hon kanske, och
löftesrik på smidiga famntag, där
hon står på trädgårdsgången hög
och rank i middagsbaddet, och blic-
kar djärft och lystet, och vinkar
med blommorna mot den hon vet
har mod att ta. — Om hon lockar
af mig ett spöslag eller en kyss,

hvadmer? Kyskt och blygdeligt bör en flicka se på den man hon intet kan gifva. —

Vacker är hon kanske, och lång och slank — med arlastrål på kinderna. — Och hennes ögon glänsa sällsamt i morgondagern, och berättas mig om lustiga och söta äfventyr som hon har famnat. — Och där står en doft af vissnade rosor om håret. — Om jag lyfter henne upp till mig på hästen och låter den doften smeka mig, hvadmer — då hon mig alls intet kan gifva.

Varm och yppig kommer hon måhända emot mig i aftonglöden. —

Och hon bär med sig den trolska lukten af vallmo kring de runda höfterna. — Och det lena hullet skimrar och skälver af febern i de svällande ådrorna. — Och det är flämtande sagobegär i blicken. — Kanhända låter jag den smitta mig, kanhända diktar jag en värmande saga åt henne, där hon själf är prinsessan af blodet. Ack, hvad mer! Så litet kan hon ju gifva.

Atala! —

Hvad var för de Gontaut en ziguenerska, i skenet från eldarna.

Mycket som knappast tycks mig värdt att minnas, har jag tecknat upp i de dagarna — ja också om

lilla Gervaise — blott om dig intet.

Men allt vill jag minnas om Atala. — Hur jag såg henne första gången, i rött ljus och gnistregn. Strax fångade hon min blick, där hon stod och hängde mot stammen af en alm vid den bortersta af eldarna, och hon behöll den alltjämt, medan jag skridtade fram genom det nyslagna ziguenarlägret inne i Catenårskogen, och mörkhyade män och kvinnor med vilda utseenden och nakna smådjäflar svärmade omkring mig och grepo efter mina kläder och klängde sig fast vid hästens ben och skrånande

tiggde om silfver. Hon gör icke en rörelse där hon står lutad mot trädet, med de bara armarna hängande längs sidorna och litet framskjutna höfter. Den venstra foten trampar på en stor grå hund som ligger hos henne, och ur den korta kjolen skimrar benet naket från knät till sandalen. Och den stora slappheten som ligger öfver henne, verkar så furstlig. — Men ögonen lysa fulla af lif, och jag tycker att de vidga sig och bli större ju närmare jag kommer henne. — Och då jag rider tätt förbi henne, lägger jag en guldkrona i hennes hår.

Atala! —

Morgonen därefter kom man och berättade att en ziguenerska stod utanför, och ville säga mig lycka. — Och jag befallde att man skulle visa bort henne i godo, om hon var ung, men hetsa hundarne på henne, om hon var ful och gammal.

Visst kan en ziguenerska vara underbart vacker i skenet från eldarna — men hvad anade hon väl om Birons lycka!

Men nästa dag var hon där igen. — Och jag lät henne komma. Jag lät henne komma, därför att jag så säkert visste, att jag sett henne mot stammen af en alm i rödt ljus och gnistregn. —

Hon går rakt emot mig genom salen med långa mjuka steg, utan att se åt sidan, med blicken fast i min. Hon bär samma dräkt som då, och smidt vid en nål i hennes hår, glimmar öfver pannan guldmyntet som jag gaf. — Leende sträcker jag fram min öppna hand. »Nej, jag vill icke spå dig,» säger hon och kastar hufvudet tillbaka — »jag är Atala, och jag vill stanna hos dig.» Och hon sätter sig ned i karmstolen som står bredvid min.

Ack, det är icke en ziguener-ska, men en drottning! —

»Säg, hvar är din hund, Atala?»

»Den är död,» svarar hon mig,

»jag stack min knif i dess strupe.
Jag vill vara hos dig ensam.»

Atala! — —

Ah, hon dansar däruppe. — Så våldsamt sprittande ljuskronan öfver mitt hufvud dansar!

Ah, min furstinna, jag kommer! —

Men, ser du, allt vill jag minnas om Atala. —

Och mest, att också du var lycklig — att ditt lif var som en dans.

Atala! —

Ack, Atala, jag vill att du skall känna, hur mycket du var längtad!

Ser du, jag har väntat dig så länge, Atala, min dunkelhöljda flicka — så innerligt har jag väntat, att du en gång skulle mäktat fördraga ljuset. —

Ofta då jag gick hem från Louvren i natten, och var varm af vin, och facklan slocknat i tjenarens

hand, kunde en kvinna gå i mina armar i mörkret. Och kanske kändes hon lång och ung, och hennes bröst yppigt, och hennes kind het, och hennes gång var snabb och smygande och skygg, och från famnen slog emot mig en tung parfym af sällsynta växter.

Atala, då kände jag ibland så rusande tydligt, att det var dig jag mött. —

Och jag lopp efter dig och lade min arm om ditt lif, och tryckte dig intill mig, och smekte dig. Och du kom mitt blod att sjuda. Och jag gaf dig kosteliga namn. — Och jag lockade dig med mig in i lju-

set. — Och min bafvan var som en bön, som ett kvinnolifs hetaste bön. —

Men aldrig var det då längre dig jag höll i mina armar, men en annan, en helt annan. —

Atala, det betyder dunklet; och det betyder den mörkret tillhöriga, och den dunkelhöljda.

Så säger hon. —

Och så svarar jag henne, i en lång kyss

Så betyder det ju också hon, som ger den stora lidelsen.

Ja så vill jag minnas om Atala
— att hennes lif var en dans. —

Ur bädden dansar hon i kläderna
om morgonen. — Och hennes dans
är som en smekning, och som en
hymn.

På trädgårdsgångarna dansar hon
mellan rosenhäckarna i middagsso-
len. — Hon dansar som ville hon
svalka sig, som ville hon fördela
lidelsen i blodet. — Ah, det säger

mig också hennes leende. — Och hennes dans är som en kyss.

Men när tiden är inne, och mjuka bolster vinka henne, då dansar hon sitt sköte i glöd. Allt vildare dansar hon för hvarje plagg hon glider ur — som blyga oskulder och pryda fruar af släkten Gontaut burit före henne, allt lättsinnigare, tills hennes höga kropp är helt bar, och de färgskiftande ögonen lysa mörkröda, och hon flämtande sjunker ned på sängtäcket och räcker armarna lystet, utbredd på en vågig fäll af sitt rika bronsröda hår. —

Atalas hår är ingens likt. Det har något af hennes ögons underliga glans. Och det är alls icke lent, men litet klibbigt och så tätt och så långt, ännu mycket längre än hon själf. Och det har en doft som minner om barrträds kåda, som blir starkare då hon hetnar, och suger sig in i blodet genom alla porer, hetsande till förtappelse. —

Det håret har hon fått för att vid sitt sköte kunna fångsla den man som hon älskar. — Så har hon sagt. —

Så är det godt att sofva, tätt knuten fast mot hennes nakna kropp vid hals och midja, mot hen-

nes stora, kraftfulla kropp, som icke
alls är mjuk, men så smidig i sin
fasta yppighet.

Jag har gjort henne glad med en
praktig fest, med livvets stora. —

Om det var dem en förolämp-
ning, hvadmer! Visst är Atala en
af dem, en af livvets allra största.

— Ty hon mäktar att känna så
starkt och så fint, och så rikt.

— Ack, hon är en livvets fur-
stinna; och visst är det sannt som
hon sagt, att det är urgammalt fur-
steblood som så hett pulsar fram
med sådan säregen kraft i de sväl-
lande ådrorna. —

Hvad det silfvergrå klädde henne godt, hur våldsamt hög hon syntes i den långa, sida kjolen, hur stolt hon bar upp brokaden! —

Men Gervaise var både ond och ledsen. Hon sökte sig fram till mig från balsalen, då jag ett ögonblick var ensam i ett af de bortre rummen; och hon går tätt inpå mig, med tårade ögon och knutna händer på litet bakåtsträckta armar.

»Usling,» säger hon mig i ansiktet och stampar i golvet, »usling!»

»Gervaise.»

»Hör du, hon är en, en . . . . en hedning.» Och hon kan icke längre beherrska gråten. —

Ja visst, Gervaise, hon är en hedning. Sina gudar har hon lemnat långt bakom sig. Se, så lång och hinderlig var hennes väg; och knappast kan man vandra långt och snabbt och bära med sig gudar. — Ja gudskelof, Gervaise, hon är en hedning. Ingen vidrig gud står emellan oss, och inga hans illaluktande prester — icke ens en stor grå hund.

Atala!

Så skall hon då gå en dag. —
»Är du icke längre lycklig?
— Säg, du är icke lycklig. Du
älskar icke din gemål — ack, han
är ju så gammal.» Och jag smy-
ger min arm om hennes midja där
hon sitter hos mig i soffan, och
drar henne intill mig och låter hen-
nes yppighet smeka mig, och tvin-
gar henne sött att forma suckarna
i ord. Och hennes kinders blek-
het syns mig så täckelig, väl litet

för att det så mycket är den, som gör henne till min, men mer därför, att den så inträngande bjuder plats för rosorna som jag vill ge.

Ha, minns du, de Gontaut! Ack, hur ofta! — Men hon var icke Atala; och vällusten hon gaf kom litet af kärlek, men mycket mer af att hon lät mig känna mig så rik, så mäkta rik. —

Jag vaknade till i natt, som man ibland för ett ögonblick kan vakna upp halft ur en djup sömn, utan att öppna ögonen, för att genast slumra in igen; och med min kropp söker jag henne i den breda bädden, i dåsig lust och halfvaken

lystnad -- med bålen först i en sträckning, så också med benen och armarna. Men jag känner henne icke, och jag vaknar helt, med marans fasa öfver mig. Och jag springer upp ur sängen och rusar omkring i rummet, famlande i mörkret, och söker ursinnigt efter ett elddon, utan att finna något; men jag ropar henne icke, jag vågar det icke, kan det icke, ångesten är för stor. Men då jag öppnar dörren till det yttre rummet, sitter hon därute, uppkrupen i det öppna fönstret, i blotta linnet, med fullmåns-skimmer öfver den nakna bysten. — Jag går fram till henne,

tätt intill henne — icke med snabba, glada, säkra steg, men sakta och skyggt.

»Atala, är du icke längre lycklig.» Min röst är så hes, orden vilja stocka sig i strupen.

Hon svarar icke, rör sig icke.

Jag böjer mig fram öfver hennes halfnakna knä, så jag kan se hennes ansikte. Hur sällsamt hennes ögon brinna i månljuset. — »Atala.» — Men alltjämt är det som märkte hon mig icke, som hörde hon bara näktergalen som spelar någonstans långt borta mot Catenårskogen, dit hon stirrar.

»Atala!» Jag griper om hennes skuldra och kramar den med hela min kraft, och jag tar ett groft tag i hennes tjocka hår och drar hårdt, och rycker. »Aj,» säger hon och kvider, »aj.» — Atala, förlåt! Det var ett brott i nöd. Jag gjorde det i raseriet öfver att känna mig så fattig, så ömkligt fattig. — Men hennes jämmer är lik den i drömmen, och hon flyttar icke blicken.

Då bli mina känslor stumma i sin våldsamhet. Och jag slår armarna omkring henne och bär henne tillbaka in i bädden, och älskar henne hejdlöst som aldrig, till van-

vett, tills hon slumrar in tungt omsider. —

Så skall hon då gå en dag. —

Och många gånger skall jag väl vakna till som i natt, och i mörkret söka henne med min kropp i den breda bädden, i dåsig lust och halfvaken lystnad — med bålen först i en sträckning, så också med benen och armarna — utan att finna henne.

Atala! —

Ack, de Gontaut, också om Atala velat stanna för alltid, skulle du ju dock själf ha gått en dag. Ja visst! — Men se, jag har nog velat, att det skulle bli jag, som gick

— och visst vill jag att det ligger långt borta, mycket långt — under horisonten.

Atala!

Hur tiden har gått sällsamt fort!
Det var den första junidagen
hon kom, och redan är Augusti
nära full. —

I timmar kan jag om midda-
garna sitta hos henne på den låga
gräsbänken nere i löfsalen. — Och
hon berättar mig om sina furstliga
förfäders äfventyrliga vandring med
sitt folk öfver Mindre Asien och
öarna och Hellas.

Jag sitter och ser på henne. Hvad också hennes hy är ljus. — Kanske har under den långa färden en af hennes anherrar tagit kärlek af en blond achajisk flicka, eller mycket tidigare ändå af en ljuslockig persiska, eller en röd judinna, lik den sinnemäktiga Esther, Ahasverus' frilla. — Visst är det en skönhetstyp som tillhör en förgången tid, då lifvet var yngre. —

Men i aftonsolen går jag vid hennes sida på trädgårdsgångarna mellan rosenhäckarna. — Och hon förtäljer mig egendomliga sagor och mytiska legender från den fjerran tid, då Sin var kung.

Jag går och ser på henne. Hvad bryr jag mig om hennes folk. Det är bara Atala jag ser. — Jag ser henne vandra, med högburet hufvud och snabba, spänstiga steg, genom städer och byar, där människor bo tätt, med pöbel och hundar i hälarna, genom ödemarker och ödsliga skogar, där vägen är sumpig och knagglig och slingrande, öfver berg och öfver blommande ängar — öfver blommande ängar. — Atala, hvarför stannar du då icke? Är du väl en sökande, som glömt hvad du sökt, men har sökandets brunst kvar i blodet? — Nej, så säger mig icke hennes ögon, glän-

sen där är icke feberglans. Visst vet hon hvad hon söker, och visst ser hon det, rätt nära. — Nu ser också jag. Framför henne går en bård yngling, och han spelar på en giga trolska melodier. Det är mot honom Atala ilar. Hon känner ju så brännande, att han har den underbara gigan som Sin åtrådde, hvars toner söfver smärtorna och ger menniskor ro, så innerligt känner hon, att hos honom skall hon lycklig kunna hvila för evigt.

Hvadmer då, om vägen var litet tung, och mycket lång, och hundar ha bitit i vadorna! —

Det porlar en bäck genom blommande ängar. Där hinner hon honom. Och hon löser af sig sandalerna, och kastar sig ned på ryggen med de såriga fötterna hängande i vattnet, och sträcker armarna mot honom. »Visst var min väg mödosam,» säger hon, »men du maktade ge mig kraft att gå den. Se, nu vill jag stanna hos dig och vara lycklig. Ack kyss mig, och spela för mig på din underbara giga.»

Sött kysser han henne; och hennes ögon skimra fuktiga af en sällsynt lycka. Och med armen om hennes hals spelar han för henne sina vackraste visor. —

Men länge dröjer det icke, innan hennes ögon igen börja brinna. »Hör,» säger hon och reser sig på armbågen, »hör honom som spelar så underligt därborta.» — Men han hör icke. »Älskade, det är ju jag som spelar för dig,» svarar han leende och kysser henne tyst. — Men branden i blicken slocknar icke mera helt, men flammar upp allt oftare, allt hetare. —

Och så säger hon till sist

»Älskade, visst äro dina kyssar söta, och vackert spelar du visst. Men nu måste jag gå. Nog hör du väl honom som lockar så sällsamt på gigan därborta, du vet, den un-

derbara gigan som Sin åtrådde, som söfver smärtorna och ger menniskor ro. — Ack följ mig!»

Men han skakar blott sorgset på hufvudet. Han hör alls icke.

Hvadmer, då hon både ser och hör! —

Och Atala vandrar. Ensam vandrar hon, med högburet hufvud och snabba, spänstiga steg, öfver blommande ängar, genom städer och byar, med pöbel och hundar i härlarna, genom ödemarker och ödsliga skogar, öfver berg, och öfver blommande ängar. —

Det är ziguenartragedien.

Atala!

Nu har hon gått. —

Ensam har jag i afton vandrat på trädgårdsgångarna mellan rosenhäckarna, där hon så länge fört mig fram i en dans. — Det var mig så blekt allt. Också det röda tycktes mig så besynnerligt blekt. — Och rosorna doftade som vissnade rosor.

Det var som då jag ibland plötsligt vaknat upp ur en färgvarm dröm i morgonbräckningen. Bara

starkare, våldsamt mycket starkare. —

Se, mitt sinne känner, att det haft sin högsommar. Nu kysser det på handen åt förhöstens svala, klara, bleka ro. —

Då kom Gervaise ridande. — Jag förstod att hon så gerna ville veta, om Atala var kvar. —

»Gervaise, hvad du är blek.»

»Icke är jag väl blek,» svarar hon. »Ser du icke, hur varm jag är efter ridten. Ha, icke är jag väl blek midt i aftonsolen!»

»Gervaise, aldrig har jag sett dig så blek. Du är ju som ett lik. Vill du icke rida upp och be

gamla Marianne ge dig en varm dryck, kokt på fläder, eller en bägare glödgadt vin.»

Då knyter sig hennes hand hårdt om spöt, och hon piskar hästen och rider bort i vredesmod.

Nu har hon gått. —

Jag anade alls icke att det skulle ske i dag. —

»Jag måste gå nu,» säger hon. Se, hon bär samma dräkt som när hon kom. Och mer än hennes ord förfärrar mig hennes ögons glans.

— »Adieu.»

»Adieu Atala.»

Och jag vänder mig bort och ser ut genom fönstret, och hör henne gå.

»Atala, kanske skall ditt folk slå dig!»

»Visst skall man slå mig,» svarar hon. »Men jag känner, att jag måste gå.»

Alltjämt står jag med ryggen vänd emot henne. Men mitt sinne vrider sig under hennes grepp om dörrvredet.

»Atala, säg, nog vill du stanna till i morgon. Så vill jag göra en stor fest för dig, en stor bal — eller om du mera älskar blodet, en stor jagt. Mina lifegna äro mig

dyrbara arbetare, men jag vill offra dem åt dig alla, blott du vill blifva ännu en dag. Atala, jag skall låta drifva dem ut i skogen, och vi skola hetsa dem med blodhundarna.»

»Visst älskar jag festerna,» säger hon, »och visst älskar jag blodet. Men dig älskar jag mest. Ack följ mig!»

»Adieu Atala.» —

Där går hon. — Se, hon går rakt mot Catenårskogen.

Atala, hvad är det väl för mycket förföriskt du ser därborta, där långt borta, som kommer dina ögon att glimma så underligt starkt, och gör din gång så snabb? —

Så skall väl också jag gå snart — blott att mina ögon väl icke äro fullt så glansiga, och min väg väl icke fullt så rak. —

Strax skall hon försvinna i skogen. — Se, som för att bringa mig en sista afskedshelsning från henne, glittrar eftermiddagssolen till så skarpt i guldkedjan kring hennes hals — min morgongåfva till henne. — Adieu Atala! — Och låt mig önska dig så innerligt, att du en gång skall finna honom, som i morgongåfva gifver dig de stora skogarnas ro. —

Hur hon flyter fram. Hennes gång är som böljegång. — Atala,

det haf där du skall finna lugn,
säg, är det väl det stora mörkret?

Atala, hvarför går du ifrån mig!

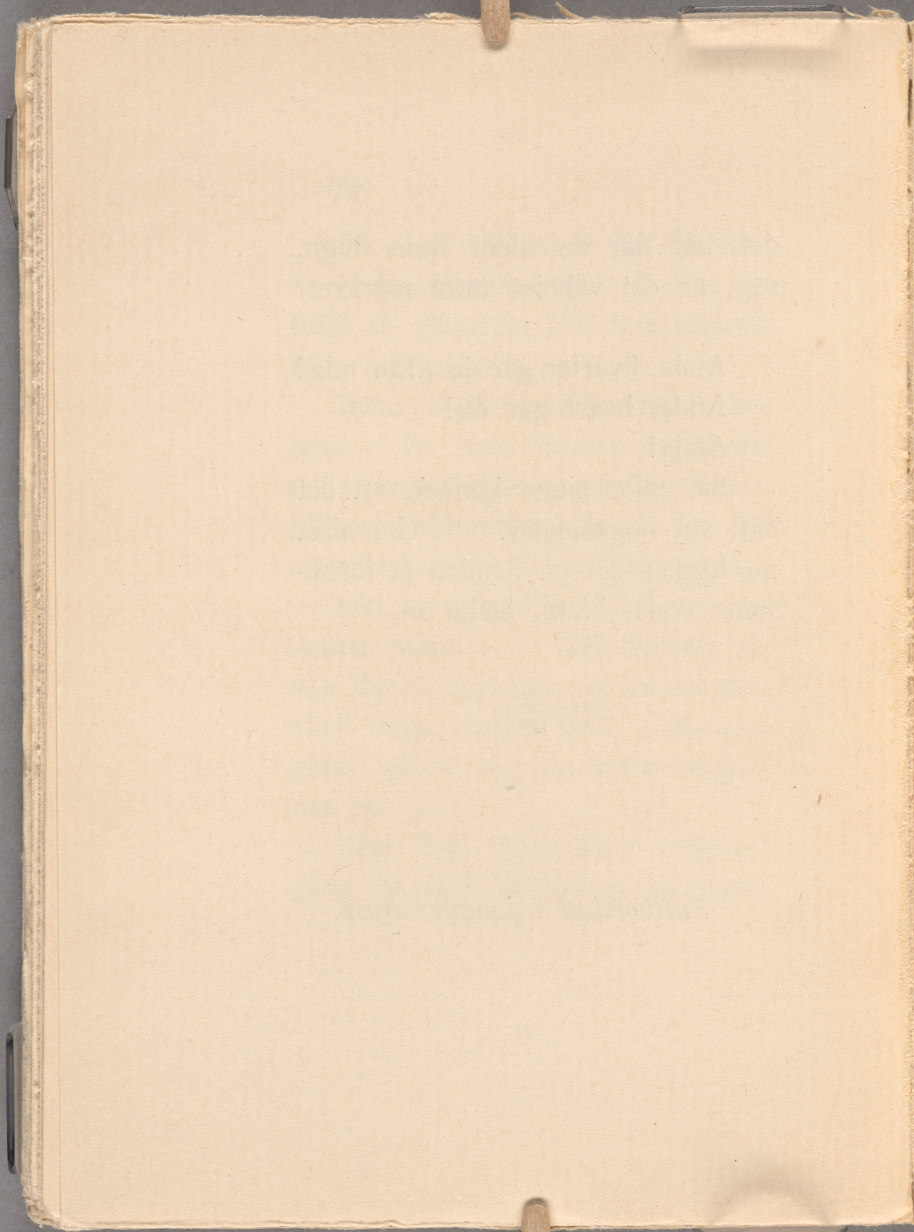
Atala, hvart går du!

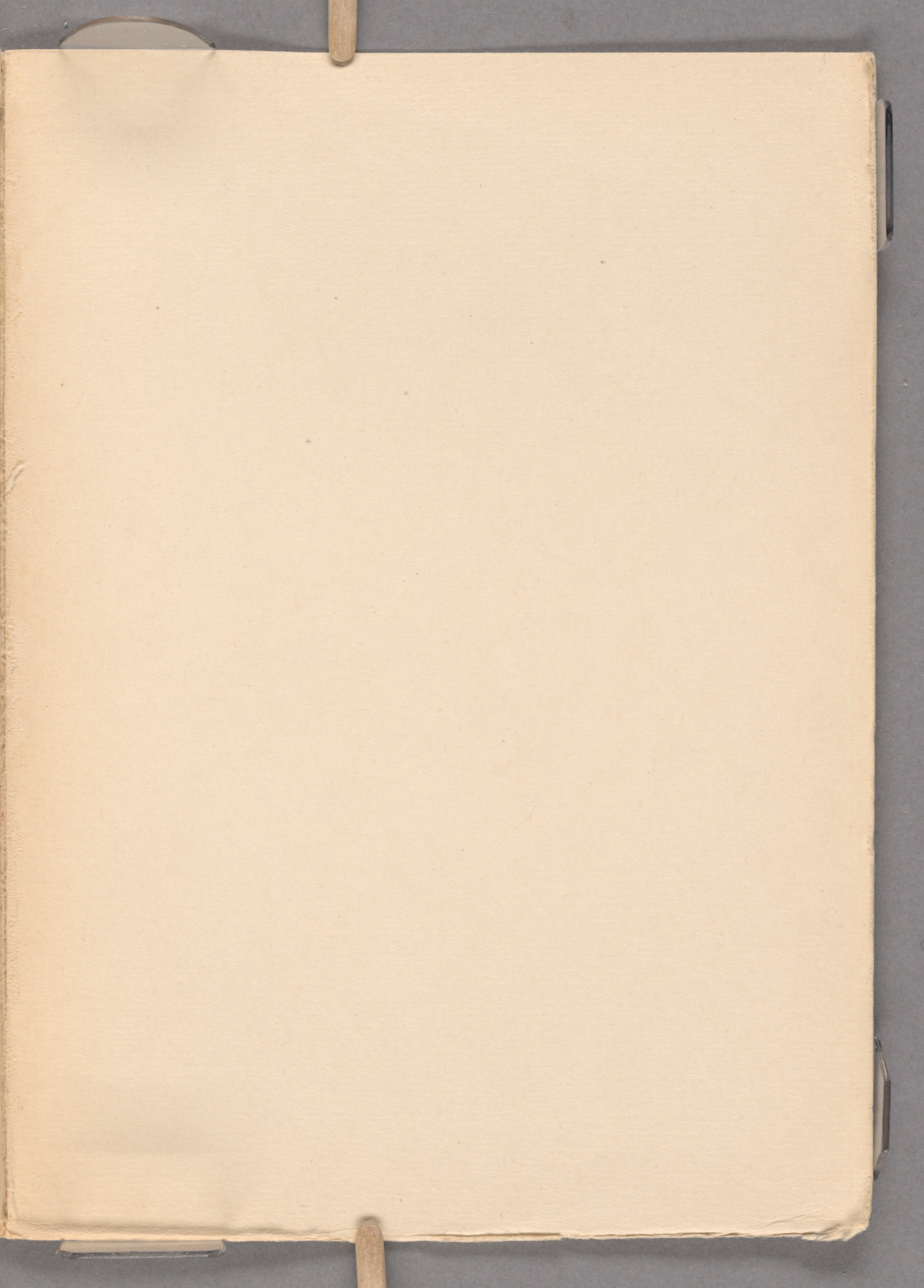
Atala! — —

Se, mitt sinne känner, att det
haft sin högsommar. — Gervaise,
nu kysser det på handen åt förhö-
stens svala, klara, bleka ro.

Fullbordad i januari 1902.

Af samme författare har förut
utkommit:

DÖDSSYND

I. **RAOUL**

En hjertesaga (Dödssynd).

II. **DIANE**

En stor kärleks saga.

III. **CLOTILDE**

Sagan om en stor lidelse.

Pris 1: 75.

